

Ny plattform för världskultur?

Christian Richette

Sommaren 2006 öppnade äntligen det nya Världskulturmuseet i Paris under namnet Musée du Quai Branly. Namnet togs efter den strandgata strax intill Eiffeltornet längs med vänstra stranden där byggnaden ligger.

Även om initiativet kom från presidenten Jacques Chirac och konsthandlaren och konstsamlaren Jacques Kerchache så var det antropologen Maurice Godelier som fick uppdraget att vetenskapligt säkerställa det nya museiprojektet. Tanken var att, förutom att bygga upp ett museum med föremålsmagasin, utställningar, bibliotek och arkiv, också grunda en forskningsinstitution av hög internationell klass.

Bakgrunden till inrättandet av det nya museet finns i den postkoloniala debatten där man bland annat ställer frågan om vad det är för slags representationer som ett etnografiskt museum egentligen skapar. Är det inte i hög grad den koloniala historien och den västerländska blicken som tar överhanden? De två museer mot vilka kritiken också riktades var Musée de l'Homme och Musée national des Arts et d'Afrique et d'Océanie som från början var ett rent kolonialmuseum med namnet Musée des Colonies. Den nya satsningen kan därför sägas vara mer än välkommen om museerna vill ha någon som helst betydelse i den diskussion om globalisering som förs idag.

Ett lyft för föremålen – en fröjd för ögat

Vad har det då blivit av det nya museet? Och hur har man lyckats med att sammanföra de gamla museernas samlingar med de nya ambitionerna? Klart är att byggnaden och utställningarna i mycket är en fröjd för ögat. Ser man till antalet besökare och olika evenemang vid museet verkar det också lovande.

För föremålen har den nya museisatsningen inneburit ett ordentligt lyft. Samlingarna består av närmare 270 000 föremål. I projekteringsstadiet inleddes ett riktat projekt för nyanskaffningar i syfte att rätta till den koloniala slagsida som de båda museerna haft. Det rör sig om ungefär 8 000 nyförvärv som tillförts samlingarna.

Ett stort arbete har lagts ned på att sammanföra föremålen från de båda museerna. Det har inneburit en välbehövlig genomgång av samlingarna med rengöring, restaurering och

konservering. En hel del föremål från Musée de l'Homme hade heller inte varit uppackade efter olika expeditioner som franska etnografer genomfört och var i ett akut behov av tillsyn. Föremålen har också förts in i nya kataloger med nya nummer. Tack vare digitaliseringen är också stora delar av samlingarna möjliga att ta del av på museets hemsida. Några föremål finns också att se i 3D format. Av samlingarna är ungefär 3 500 föremål utställda enligt ett traditionellt mönster genom indelning i de fyra kontinenterna Afrika, Amerika, Asien och Oceanien. Museet har också sammanfört de övriga samlingarna från de båda museerna till ett mediatek, ett ikonotek med närmare 700 000 bilder och ett arkiv.

Splittrat bibliotek

Vid Musée de l'Homme fanns ett mycket välförsett forskningsbibliotek. Det naturliga hade varit föra över hela boksamlingen till det nya museet. Men i de gamla lokalerna där Musée de l'Homme ligger planeras ett museum som kommer att handla om människan ur ett mer biologiskt och ekologiskt perspektiv under namnet Musée des Sciences Naturelles de l'Homme. De delar av biblioteket som berör just de aspekterna kommer därför att stanna kvar. Mot detta har förstås kritik riktats eftersom flera betydande boksamlingar kommer att splittras.

Kritiska röster

Ett museum av den här digniteten kommer givetvis inte undan den diskussion som den också i hög grad är en central del av. Kritiken mot museet riktar in sig på otydligheten i dess profil. Redan namnet, som inte antyder något annat än en ren placering i Paris, har kritiserats för att ge museet en allt för anonym identitet. Vad för slags museum är det egentligen? En förhoppning är därför att ett nytt och bättre namn ska presenteras.

En allvarligare kritik är den som menar att museet fortsätter att anlägga en primitivistisk syn på de kulturer som de utställda föremålen kommer ifrån. De fyra kontinenterna presenteras utifrån de traditionella kulturerna, men besökarna får väldigt lite kunskap om hur det ser ut idag. Bilden blir allt för fryst i ett etnografisk presens. Kritiken menar också att man inte lyft fram de effekter som globaliseringen har fått på företeelser som migration och diaspora.

Fokuseringen på föremålets estetiska värden har också kritiserats. Konstsamlarnas syn har fått dominera i allt för hög grad. Det som saknas är den kontextuella informationen som kan ge oss en djupare och mer insiktsfull kunskap och som etnologer och antropologer kan bidra med. Även om en del av samlingarna härrör från etnografiska expeditioner, som t ex den

berömda Dakar-Djiboutiexpeditionen tvärs genom Afrika på 1930-talet, så kommer en hel del också från enskilda samlare. Denna tvetydighet känns besvärande menar kritikerna.

Man kan därför ställa sig frågan om vilken plats de antropologiska tankar som Maurice Godelier arbetade fram får i museet. Men trots de kritiska rösterna hoppas många att museet ska bli en intressant plattform för de nya frågor som ställs på etnografiska och kulturhistoriska museer idag. Några av de tillfälliga utställningarna har tagit upp angelägna ämnen som vad de koloniala relationerna har inneburit. Fortsätter man på den vägen ser det hoppfullt ut.

Christian Richette är intendent vid Nordiska museet
christian.richette@nordiskamuseet.se

Texten är en uppföljning av Christian Richettes artikel Postkoloniala museer i *Samtid & museer* nr 1/2006.